

Categorie: Algemeen

Handelsbeangen vs. Mensenrechten

Vandaag debatteerde ik in de Kamer over de begroting van Buitenlandse Zaken. Lees hieronder mijn bijdrage:

Vandaag was de eerste echte begroting van deze minister en staatssecretaris van buitenlandse Zaken. De regering draait er in de begroting buitenlandse zaken niet omheen. Waren voorheen mensenrechten het uitgangspunt van het buitenlands beleid, nu is dat het handelsbelang. Gewone diplomatie heeft plaatsgemaakt voor economische diplomatie. Het ambassade-netwerk wordt specifiek toegerust om de economische belangen te behartigen. Voerde de vorige regering nog de mensenrechtentulp in, deze regering ziet de tulp uitsluitend als exportproduct. Het neoliberale beleid overheerst nu ook de buitenlandse betrekkingen van Nederland. De SP betreurt deze accentverschuiving in het buitenlands beleid in hoge mate. Wij hebben niets tegen gezonde handel met het buitenland maar wanneer mensenrechten daar volledig ondergeschikt aan worden gemaakt, dan krijgen wij het schaamrood op de kaken.

Ik illustreer dit graag met enkele voorbeelden. Terwijl de hele wereld steeds kritischer kijkt naar de Israëlische bouw van illegale nederzettingen in Palestijns gebied en de EU de samenwerking met Israël niet verder verdiept, gaat Nederland in 2012 de eerste Nederlands-Israëlische samenwerkingsraad aan met een focus op handel. Waarom doet de minister dat? Dat wordt in Israël toch gewoon opgevat als steun van het beleid? Ondertussen gaat de bouw van woningen in bezet gebied gewoon door. Zelfs met steun van de Nederlandse belastingbetaler. Concreet wil ik de minister vragen of hij de opvatting van de SP deelt dat donaties aan projecten in bezet gebied niet langer fiscaal aftrekbaar moeten zijn? Die donaties, bijvoorbeeld aan Christen voor Israël of Shuva Israël van de OostEuropa Zending dragen bij aan de komst van steeds meer kolonisten naar de nederzettingen en zijn dus een overtreding van het internationaal recht.

Terwijl Papoea's en Molukkers de hulp inroepen van Nederland en de EU vanwege Indonesische mensenrechtenschendingen, sluit de EU een handelsovereenkomst met Indonesië en staat Nederland op het punt een eigen overeenkomst met Indonesië te sluiten. Slachtoffers en nabestaanden van de Nederlandse politioele acties probeerde de Staat via de rechter buiten de deur te houden. Vandaag verscheen het bericht: 'Staat wil schikken met nabestaanden.' Daarover twee vragen:

- 1) doet de Staat dat op basis van een juridische inschatting of medeogen?
- 2) Is een hoger beroep van de Staat hiermee van de baan?

De houding van Nederland ten opzichte van Indonesië is ronduit beschamend. Waarom wordt Indonesië niet scherp aangesproken op de mensenrechtenschendingen in de Molukken en Papoea en wordt er aangestuurd op hervatting van de dialoog met de Papoea's en uitvoering van de speciale autonomiewet van Papoea?

Terwijl de regering in de mensenrechtennotitie zegt de internetvrijheid te willen bevorderen weigert ze de digitale privacy van eigen burgers te beschermen. Allerlei gegevens worden beschikbaar gesteld aan de Amerikanen en voor de Nederlander Rop Gonggrijp dreigt zelfs

uitlevering aan de VS wegens wikileaksbetrokkenheid. Momenteel eisen de VS eisen zijn twittergegevens op. Hoe ver gaat de Nederlandse afhankelijkheid aan de VS als het gaat om de internetvrijheid van Nederlanders? Of de internetvrijheid van Amerikanen zelf? Deelt u de opvatting van de SP dat de behandeling van soldaat Bradley Manning die gevangen zit wegens het openbaren van het doodschieten van ongewapende burgers in Irak, onaanvaardbaar is? Spreekt u de Amerikanen hier ook op aan?

Dit zijn zomaar drie voorbeelden die pijnlijk duidelijk maken dat mensenrechten naar de achtergrond verdwijnen. In 2012 krijgen de relaties met China en de Rusland extra aandacht. Bezoeken van bewindspersonen worden daarbij ingezet. Bent u bereid in de reisverslagen ook duidelijk te maken op welke wijze de mensenrechtenkwesaties in die landen aan de orde worden gesteld? Overigens gaan niet alleen de ministers op handelsmissie; ook de koningin wordt ingezet in 2012, om te beginnen met een bezoek aan Oman. Het eerdere staatsbezoek werd afgezegd en terecht. Toen begin dit jaar Omanieten de straat op gingen voor meer welvaart en democratie beantwoordde de sultan dat met traangas en kogels. Hoeveel doden vielen daarbij en wat is er gebeurd met de arrestanten? Wat is uw mening over de gevangenisstraf voor journalisten van Al-Zaman die kritisch schreven over de minister van Justitie? Wat is uw oordeel over de zwarte lijst voor journalisten en schrijvers die de Omaanse overheid hanteert? Wat is uw reactie op het recente rapport van Amnesty waarin staat dat vrouwen wettelijk en in de praktijk worden gediscrimineerd, zowel in de persoonlijke als professionele sfeer? Het Nederlandse bedrijfsleven schreeuwt moord en brand als deze vragen worden gesteld. De economische belangen van Bouwconcern BAM, het Havenbedrijf Rotterdam en fregattenleverancier Damen zijn groot maar die kunnen zij heel goed zelf in Oman behartigen. Daar hebben ze de koningin niet voor nodig. Met dit staatsbezoek gaat Nederland met de rug staan naar moedige mensen die de straat op gaan voor meer democratie.

Inmiddels maakt niet alleen de SP bezwaar tegen de eenzijdige korte termijn focus op economisch belang in het buitenlands beleid. Vorige maand was er welluidende en terechte kritiek van een aantal ambassadeurs in Nederland, van buurlanden en goede, verre maar machtige vrienden. Ook trouwe ambtenaren vinden het beleid van de minister schadelijk voor de positie van Nederland in de wereld, zoals zaterdag bleek uit NRC. Schadelijk zelfs voor de economische positie van Nederland. De SP roept de minister op tot bezinning te komen en niet alleen het economisch belang, maar ook het internationaal recht meer aandacht te geven. En als u daar met uw ambtenaren open over van gedachten wilt wisselen dan adviseer ik hem iets te doen aan de cultuur van angst op het ministerie in plaats van mensen een spreekverbod op te leggen. Nederland is Oman toch niet?

Ik sluit dit deel over mensenrechten en handelsbelangen af met een suggestie ten aanzien van het postennetwerk. Laat de minister het Duitse voorbeeld volgen en een volwaardig consulaat openen in Iraaks Koerdistan. De economische groei is daar duizelingwekkend en het Nederlandse bedrijfsleven mist daar bijna alle kansen. Is de minister bereid dit te overwegen?

Een tweede belangrijke verschuiving in het buitenlands beleid betreft de verschuiving van mondiale naar regionale samenwerking. Genoemd is al de relatie met Israël dat als enige land een bijzondere plaats kreeg in het regeerakkoord. We zien het ook bij Iran waar Nederland niet wacht op de Verenigde Naties maar in de EU voorop loopt om zo streng mogelijk op te treden. Alle opties liggen daarbij op tafel volgens de minister waarmee hij openlijk zinspeelt op militair optreden waar helemaal geen volkenrechtelijk mandaat voor is. Dat is een levensgevaarlijk signaal dat in Israël ongetwijfeld met grote instemming is opgepikt. In Iran zal het ook zijn gehoord en hoe sterker de dreiging van buiten, hoe groter de wens van

Teheran zal zijn om inderdaad een kernwapen te ontwikkelen. Dat bezit is kennelijk het enige middel om je te beveiligen tegen een aanval van buiten. Ook de bevolking van Iran zal als één man achter Ahmadinejad gaan staan. De opstelling van de Nederlandse regering in deze is dus in elk opzicht ineffectief. Ik roep de minister op terug te keren naar het pad van de VN en daar te pleiten voor effectieve inspecties en een oplossing voor het energievraagstuk van Iran. Ook moet het thema kernontwapening in het Midden-Oosten weer hoog op de agenda komen. Anders gaat de kernwapenwedloop in die regio door. Vandaag praten we over Iran maar straks zullen het ook andere landen zijn.

Hoe de landen in de Arabische regio zich verder zullen ontwikkelen is volstrekt onzeker. In Egypte lijkt sprake van een terugval naar repressief optreden; wat kan de EU doen om dat tij te keren? Is er overleg met de VS die nog steeds de belangrijkste donor zijn van Egypte? Hoe beoordeelt de minister de houding van de Arabische Liga ten opzichte van Syrië? Mag daaruit worden afgeleid dat de Arabische Liga een bondgenoot wordt van de EU in de eis tot democratisering van Syrië? Dat zou zeer toe te juichen zijn en een betere samenwerking tussen de Liga en de EU moeten aanwakkeren. De transformatie naar meer democratie en respect voor mensenrechten in de Arabische wereld moet worden aangemoedigd en ondersteund zo meent de SP. Nederland en de EU hebben in Oost-Europa een traditie opgebouwd in praktische en financiële steun van die maatschappelijke transformatie. Dat zouden we waar nodig ook moeten doen in de Arabische wereld. Deelt de minister de opvatting dat dit wenselijk is zowel vanuit humanitair als uit gezond eigen belang?

De relatie tussen Nederland en Turkije is dit weekend verder onder druk gezet. Turkije maakt het critici ook wel erg gemakkelijk met haar onderdrukking van de Koerden, de houding ten opzichte van Cyprus en de relatie met de Armeniërs. Toch is het in niemands belang om Turkije de rug toe te keren. Wat gaat de minister doen om een verslechtering in de relatie met Turkije te voorkomen?

Voorzitter het beeld dat blijft hangen na 1 jaar buitenlands beleid van deze minister is wat de SP betreft niet positief. De mensenrechten zijn bij deze minister niet in veilige handen, de handelsbelangen staan voorop. Het multilaterale kanaal van de Verenigde Naties wordt al te gemakkelijk verlaten als dat even beter uitkomt. De keuze voor de korte termijn wint het van de lange termijn. In de internationale betrekkingen zijn dat naar onze stellige overtuiging verkeerde keuzen. Ooit krijgen we daar de rekening van gepresenteerd en die zal niet misselijk zijn.